

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W.

przy uczestnictwie Przedsiębiorstwa Wielobranżowego "D."

Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G.

o wpis,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 czerwca 2019 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Okręgowego w G.

z dnia 20 września 2017 r., sygn. akt III Ca (...),

1. oddała skargę kasacyjną;

2. stwierdza, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania kasacyjnego we własnym zakresie.

UZASADNIENIE

(...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w W. wniósł o dokonanie wpisu w dziale IV księgi wieczystej (...) hipoteki przymusowej w kwocie 3 365 549,52 zł. W dniu 20 maja 2016 r. referendarz

sądowy dokonał wpisu zgodnie z żądaniem wniosku. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „D.” Sp. z o.o. z siedzibą w G. wniosło skargę na ten wpis.

Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z dnia 5 maja 2017 r. utrzymał w mocy zaskarżony wpis, a kosztami postępowania obciążył uczestniczkę. Podkreślił, że wniesiony w niniejszej sprawie wniosek zawierał żądanie wpisu hipoteki przymusowej w wysokości 3 365 549,52 zł na podstawie tytułu wykonawczego w postaci wyciągu z listy wierzytelności zatwierdzonej postanowieniem sędziego komisarza z dnia 29 grudnia 2014 r. sprostowanym postanowieniem z dnia 16 lipca 2015 r. w toku postępowania upadłościowego Przedsiębiorstwa Wielobranżowego „D.” Sp. z o.o. w G. w części dotyczącej wierzyciela D. S.A. z siedzibą w W. umieszczonego na liście wierzytelności z dnia 4 marca 2013 r. w IV kategorii zaspokojenia, z tym zastrzeżeniem, że ten tytuł uprawnia do egzekucji w zakresie powyżej kwoty 34 555,94 zł wypłaconej dotychczasowemu wierzycielowi tytułem spłaty części odsetek w dniu 5 lutego 2013 r. do kwoty 3 365 549,52 zł, któremu postanowieniem Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 września 2015 r. została nadana klauzula wykonalności z zaznaczeniem przejścia uprawnień na rzecz (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W. Jednocześnie postanowieniem Sądu Rejonowego w G. z dnia 12 lutego 2016 r. wydano wnioskodawcy kolejny tytuł wykonawczy w celu złożenia przez wierzyciela wniosku o wpis hipoteki przymusowej na nieruchomości stanowiącej własność dłużnika. Z księgi wieczystej (...) wynika, że jest ona prowadzona dla nieruchomości położonej w H., której właścicielem jest Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „D.” Sp. z o.o. z siedzibą w G. W dziale IV tej księgi są ujawnione hipoteka umowna zwykła w kwocie 4 400 000,00 zł oraz hipoteka umowna kaucyjna w kwocie 2 200 000,00 zł na rzecz (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W.

Sąd Rejonowy, powołując się na art. 109 ust. 1 i art. 110 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1916 ze zm.; dalej: „u.k.w.h.”), przyjął, że jednym ze sposobów uzyskania wpisu hipoteki przymusowej jest legitymowanie się przez wnioskodawcę stosownym tytułem wykonawczym, co w niniejszej sprawie zostało spełnione.

Wskazał, że dla możliwości dokonania wpisu nie ma znaczenia wpisanie innych hipotek na rzecz wierzyciela. Uznał, że do kognicji sądu nie należy badanie kwestii nadmiernego zabezpieczenia, co może być oceniane w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

Uczestniczka postępowania wniosła apelację od postanowienia Sądu Okręgowego.

Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z dnia 20 września 2017 r. oddalił apelację. Podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy oraz przyjął, że zgodnie z art. 626⁸ § 2 k.p.c. zakres badania sądu rozpoznającego wniosek o wpis do księgi wieczystej jest ograniczony do treści wniosku, treści i formy dołączonych do wniosku dokumentów oraz treści księgi wieczystej. Stwierdził, że uczestniczka niesłusznie zarzuca naruszenie art. 68 ust. 1 i 2 u.k.h.w., bowiem sąd wieczystoksięgowy nie jest uprawniony do oceny, czy doszło do tzw. nadzabezpieczenia. Uznał, że przewidziana w powołanym przez uczestniczkę art. 68 ust. 2 zd. 2 u.k.w.h. możliwość żądania zmniejszenia sumy hipoteki może być realizowana jedynie w drodze powództwa.

Uczestniczka wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, mianowicie art. 68 ust. 1 w związku z ust. 2 u.k.w.h., oraz naruszenie przepisów postępowania, mianowicie art. 385 i 626⁸ § 2 k.p.c., a także niezastosowanie art. 31 ust. 1 Konstytucji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjął w postanowieniu z dnia 25 stycznia 2012 r., V CSK 47/11 (OSNC 2012, nr 7-8, poz. 95), że z art. 68 i 69 u.k.w.h. wynika, iż hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelność pieniężną wyrażoną w oznaczonej sumie, a ponadto także roszczenie o nieprzedawnione odsetki oraz przyznane koszty postępowania, niedopuszczalne jest zatem objęcie zakresem zabezpieczenia wielokrotności sumy wierzytelności. Jednakże w stanie faktycznym tamtej sprawy było jasne, że wnioskodawczyni udzieliła uczestniczce w wysokości 200 000 zł, której zabezpieczeniem było ustanowienie hipoteki kaucyjnej do wysokości 200 000 zł na nieruchomości pożyczkobiorczyni, następnie zaś wnioskodawczyni uzyskała dwa dalsze tytuły wykonawcze, na podstawie których wniosła o wpis hipotek przymusowych w kwotach po 200 000 zł na dwóch nieruchomościach.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie jest jednak o tyle odmienny, że z dokumentów dołączonych do wniosku o wpis nie wynika wyraźnie, aby miało dojść do tzw. „nadzabezpieczenia” wierzytelności. Tymczasem w piśmiennictwie jednoznacznie przyjmuje się, że z art. 68 § 2 u.k.w.h. wynika, iż w wypadku powstania stanu tzw. „nadzabezpieczenia” właściciel nieruchomości obciążonej hipoteką może wystąpić przeciwko wierzycielowi z powództwem o zmniejszenie kwoty zabezpieczenia, żądanie takie nie może natomiast być dochodzone w postępowaniu wieczystoksięgowym, w kognicji tego sądu nie mieści się bowiem ocena, czy suma hipoteki jest nadmierna (art. 626⁸ § 2 k.p.c.). Trybunał Konstytucyjny wyjaśnił w wyroku TK z dnia 3 lipca 2007 r., SK 1/06 (OTK-A 2007, nr 7, poz. 73), że art. 626⁸ § 2 k.p.c. jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 64 ust. 2 Konstytucji. W uzasadnieniu tego wyroku podkreślił, że w kompetencji sądu prowadzącego księgi wieczyste nie leży wszechstronne badanie stanu prawnego nieruchomości. Według postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 stycznia 2011 r., III CSK 84/10, (niepubl.), zamieszczone w art. 626⁸ § 2 k.p.c. sformułowanie „bada jedynie” jest podkreśleniem ograniczonego charakteru kognicji sądu w tym postępowaniu, w którym sąd nie ma uprawnień ani możliwości prowadzenia postępowania dowodowego wykraczającego poza badanie dokumentów, nie może więc weryfikować danych podawanych przez strony (zob. też postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2009 r., II CSK 209/09, niepubl. i z dnia 5 grudnia 2014 r., III CSK 45/14, niepubl.).

Zarzut naruszenia art. 385 k.p.c. dotyczy oddalenia apelacji w drodze postanowienia, podczas gdy, zdaniem skarżącego, właściwym orzeczeniem dla oddalenia apelacji jest wyrok. Jest to zarzut oczywiście nietrafny, ponieważ orzeczenia sądu w postępowaniu nieprocesowym - a taki charakter ma m.in. postępowanie wieczystoksięgowe (art. 626¹ i nast. k.p.c. - zapadają w formie postanowień (art. 516 k.p.c.), od postanowień sądu pierwszej instancji orzekających co do istoty sprawy przysługuje apelacja (art. 518 k.p.c.), zaś od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej (art. 519¹ § 1 k.p.c.). Zgodnie z art. 13 § 2 k.p.c., przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w niniejszym

kodeksie, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Takim przepisem stosowanym odpowiednio jest m.in. art. 385 k.p.c.

Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 marca 2007 r., K 28/05, (OTK-A 2007, nr 3, poz. 24) stwierdził, że istotą art. 31 ust. 1 Konstytucji RP jest ochrona swobody podejmowania aktów woli i wyboru, która odnosi się - z jednej strony - do sfery zewnętrznej aktywności (każdy może decydować o sposobie swojego postępowania czy zachowania się, a więc wyznaczać sposób swego oddziaływania na świat zewnętrzny), a z drugiej – do sfery bezpieczeństwa i integralności osobistej. W szczególności z tego przepisu wynika obowiązek ustawodawcy nienaruszania wolności osobistej i zbiorowej człowieka oraz ochrony przed ingerencjami innych podmiotów. Jednakże Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 maja 2003 r., V CK 344/02, (niepubl.) trafnie uznał, że art. 31 ust. 1 Konstytucji nie może być stosowany przez sądy jako samoistna podstawa prawna rozstrzygnięcia sprawy, gdyż stanowi klauzulę generalną określającą sposób i kierunek interpretacji całego systemu norm konstytucyjnych, stosowane zaś bezpośrednio przez sądy jako samoistna podstawa rozstrzygnięcia sprawy mogą być tylko te przepisy Konstytucji, które są na tyle precyzyjnie sformułowane, że możliwe jest ich odniesienie do konkretnej sytuacji.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.